Makale Türü: Araştırma / *Research Article*
Makale Geliş Tarihi: 15.02.2026
Makale Kabul Tarihi: 23.04.2026

AKTAY, Aydın (2026), Aile Kurumuna Dair Kuramsal Tartışmalar ve Türkiye Gençliğinin Güncel Sorunlar Panoraması *Tezkire Dergisi*. Yıl: 35 Sayı: 96. (105-114).

Aile Kurumuna Dair Kuramsal Tartışmalar ve Türkiye Gençliğinin Güncel Sorunlar Panoraması

Theoretical Discussions on the Family Institution and a Panorama of Current Issues Faced by Turkish Youth

Aydın AKTAY*

Özet

Bu çalışma, aile kurumunun tarihsel süreç içerisindeki dönüşümünü farklı sosyolojik kuramlar çerçevesinde ele almaktadır. Aile kurumunun bu değişime maruziyeti ilk elden genç kuşaklar üzerinde etkisini göstermektedir. Makale, bu yüzden bu dar kapsamın sınırları içinde, Aile ve Gençlik gibi iki geniş boyutu birlikte etkileşimleri bağlamında ortaya koymayı hedeflemektedir. Klasik Marksist ve radikal feminist yaklaşımlar ailenin eşitsizlik üretici yapısına vurgu yaparken, işlevselci ve etkileşimci teoriler ailenin toplumsal bütünleşme açısından önemini ön plana çıkarmaktadır. Modernleşme, küreselleşme ve Neo-liberal politikalar bağlamında aile kurumunun geçirdiği dönüşüm tartışılmakta; Türkiye özelinde yaşanan değişimler değerlendirilerek ailenin geleceğine ilişkin farklı perspektifler ortaya konulmaktadır. Bu perspektiflere ek olarak gençlik bağlamında aile kurumunun işleyişi de büyük önem arz etmektedir. Gençlik, toplumların geleceğini şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. Aile kurumunun tarihsel gelişimi ve dönüşümüyle birlikte, gençliğin sosyal, ekonomik ve kültürel alanlardaki sorunları ve politikaları da değişim göstermektedir. Türkiye'de özellikle son yıllarda genç nüfusun hızla artması ve yeni nesil kuşakların özellikleri, bu sorunların çözümünde yeni yaklaşımların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, TÜİK verileri ve Y ve Z kuşaklarının özellikleri ışığında gençlik sorunlarının analizi ve uygulayıcıların elinde hayata geçirilen değişik sosyal politikaların değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Modernleşme, Marksizm, Feminizm, Gençlik, Küresel Kültür, Yeni Jenerasyonlar, Y Kuşağı, Z Kuşağı

Abstract

This study examines the transformation of the family institution throughout history within the framework of different sociological theories. The impact of this change on the family institution is primarily felt by younger generations. Therefore, within the narrow scope of this article, it aims to present two broad dimensions, Family and Youth, together in the context of their interactions. While classical Marxist and radical feminist approaches emphasize the family's structure as a producer of inequality, functionalist and interactionist theories highlight the importance of the family in terms of social integration. The transformation of the family institution within the context of modernization, globalization, and neoliberal policies is discussed; and different perspectives on the future of the family are presented by evaluating the changes experienced specifically in Turkey. In addition to these perspectives, the functioning of the family institution in the context of youth is also of great importance. Youth is one of the most important elements shaping the future of societies. Along with the historical development and transformation of the family institution, the problems and policies concerning youth in social, economic, and cultural fields are also changing. In Turkey, especially in recent years, the rapid increase in the young population and the characteristics of the new generation necessitate the development of new approaches to solving these problems. In this context, the analysis of youth issues in light of Turkish Statistical Institute (TÜİK) data and the characteristics of Generations Y and Z, and the evaluation of various social policies implemented by policymakers, are of great importance.

Keywords: Family, Modernization, Marxism, Feminism, Youth, Global Culture, New Generations, Generation Y, Generation Z

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İTBF, Sosyoloji Bölümü, aydinaktay@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9806-3365

Giriş

Aile kurumu, toplumsal yapının en temel unsurlarından biri olarak tarih boyunca farklı anlamlar ve işlevler yüklenmiş bir sosyal organizasyondur. Ancak özellikle son yüzyılda yaşanan ekonomik, kültürel ve ideolojik dönüşümler, aileye yönelik kuramsal yaklaşımların çeşitlenmesine neden olmuştur. Modern toplumun birey merkezli yapısı içerisinde aile kurumunun konumu yeniden tartışmaya açılmıştır (Anthony Giddens, 1992). Bu çalışmanın amacı, aile kurumuna yönelik farklı kuramsal yaklaşımları karşılaştırmalı olarak ele almak ve modern dönemde yaşanan dönüşümleri tartışmaktır**.** Bu amaca ek olarak, bu tartışmaları aile içindeki en önemli birimlerden biri olan gençlik kategorisini ve aile ile ilişkileri, sorunları bağlamında ele almak da var. Aile kurumunun değişen yapısı, gençlerin değerler, beklentiler ve yaşam biçimleri üzerinde doğrudan etki etmektedir. Geleneksel aile yapısından, bireysel özgürlüklerin ön plana çıktığı daha esnek ve demokratik aile yapısına geçiş, gençlerin özgüven ve kimlik kazanımlarını desteklemektedir. Türkiye'deki genç nüfusun demografik dağılımı ve sosyo-kültürel ve ekonomik panoraması ile ilgili ortaya konulabilecek şöyle bir manzara vardır:

Türkiye'de Genç Nüfus: Sosyal, kültürel ve Ekonomik Durum

TÜİK verilerine göre, Türkiye'de genç nüfus (15-24 yaş) oranı yaklaşık %16-17 civarındadır (TÜİK, 2022). Bu oran, Türkiye'nin genç nüfus oranının Avrupa ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, gençlerin eğitim durumu, istihdam oranları ve yaşam koşulları üzerinde yapılan araştırmalar, genç nüfusun önemli bölümünün işsizlik, eğitime erişim ve yaşam kalitesi gibi sorunlarla karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, aile içi iletişim ve bağlılık bağlarının zayıflaması, gençlerin sosyo-psikolojik sorunlarını artırmakta ve toplumsal uyum sorunlarına yol açmaktadır. Bu sorunları ilk elde sıraladığımızda şöyle bir sorunlar listesi ile karşılaşıyoruz:

Türkiye Gençliğinin Sorunlar Listesi

a. İstihdam ve İşsizlik: TÜİK'in 2023 verilerine göre, genç işsizlik oranı %20 'nin üzerinde seyretmektedir (TÜİK, 2023). Bu oran, küresel krizler ve ekonomik dalgalanmalara rağmen yüksek seviyesini korumakta ve gençlerin iş bulma sürecini zorlaştırmaktadır.

b. Eğitim ve İş birliği: Eğitim sistemi, gençlerin ihtiyaçlarına cevap verememekte, mesleki eğitim ve istihdam odaklı programlar yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, yükseköğretim mezunlarının iş piyasasına entegrasyonu zorlaşmaktadır (OECD, 2022).

c. Psiko-sosyal Sorunlar: Gençler arasında depresyon, anksiyete ve özgüven kaybı gibi psikolojik sorunlar artmakta, özellikle dijital medya ve sosyal medya bağımlılığıyla bağlantılı olabilecek bu sorunlar, gençlerin ruh sağlığını tehdit etmektedir (WHO, 2021).
d. Toplumsal ve Kültürel Sorunlar: Gençler arasında değerler çatışması, aile ve toplum ilişkilerinde kopukluk ve kimlik bunalımları yaşanmaktadır. Ayrıca, gençlerin siyasi katılım oranları düşük olmakla birlikte, gençlik hareketleri ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla seslerini duyurma çabaları sürmektedir (TÜİK, 2022).

Bu sorunların dışında, 90'lı yıllardan buyana kentlerde ve metropollerde doğup büyüyen iki yeni nesil olan Y ve Z jenerasyonlarının[1] aileleriyle ebeveynleriyle yaşadıkları derin iletişim ve etkileşim eksiklikleri; algı dünyalarının ve yetişme habituslarının farkından kaynaklanan çatışmalar da bu sorunlara ek olarak veya bunları derinleştiren hususlar olarak dikkat çekmektedir. Habitus farkı, yalnızca kuşaklar arası düşünce ayrılıklarını değil; bireylerin otoriteyle kurdukları ilişkiyi, iletişim tarzlarını, gündelik pratiklerini ve aile içi beklenti kalıplarını da biçimlendiren kültürel yatkınlıklar seti olarak anlaşılmalıdır (Karataş, 2022: 102). Bu anlamda Y ve Z jenerasyonlarının temel karakteristik özellikleri olarak temayüz eden portreleri de şu şekilde özetlenebilir:

Yeni Nesil Kuşaklar: Y ve Z Kuşaklarının Özellikleri[2]

a. Y Kuşağı (1985-1999 doğumlular): Dijital teknolojilere aşina, esnek çalışma ve yaşam biçimlerine yatkın, sosyal adalet ve çevre konularında duyarlı. Ancak, ekonomik belirsizlikler ve işsizlik bu kuşağın yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (Howe & Strauss, 2000).
b. Z Kuşağı (2010-2020 doğumlular): Dijital yerli, hızlı bilgi erişimi ve iletişimde üstün. Güçlü sosyal bilinç ve aktivizm eğilimi gösteren bu kuşak, geleneksel aile ve toplum yapısına göre daha bağımsız ve eleştirel yaklaşımlar sergilemektedir (Twenge, 2017). Ayrıca, teknolojiyi ve dijital medyayı yoğun kullandıkları için psikolojik sorunlar ve dijital bağımlılık riski yüksek.

[1] Aydın Aktay'ın, kuşak farklılıkları ve kuşakların, özelde yeni kuşakların temel karakteristik özelliklerini öne çıkartan ve Eski Yeni Türkiye'de temayüz eden farklı kuşakları betimlediği içeriği ile bu konuda, 2019 ve 2025'te iki baskısı yapılan "Yeni Türkiye'de Yeni Kuşaklar" Kitabı oldukça açıklayıcıdır.

[2] Burada verilen kuşakların, doğum aralıkları Türkiye'nin sosyokültürel ve ekonomik durumuna paralel olarak uyarlanmıştır. Batıda bu jenerasyonların neşvü nema bulmalarının miladı daha erken dönemlere tekabül etmektedir. Ayrıca Türkiye'nin farklı bölgelerinde bölgeler arası modernleşme, gelişme eşitsizliğinden kaynaklı olarak da bu tarihler 3 aşağı beş yukarı ileriye ya da geriye sarılabilir. Bu konudaki tartışma literatürü hakkında Aydın Aktay'ın Yeni Türkiye'de Yeni Kuşaklar adlı kitabının ilgili yerlerine bakılabilir.

Bu sorunlar listesi için yine ilk elden sunulabilecek bir çözüm önerileri listesi de mevcuttur. Bu öneri paketleri genelde devlet ve ilgili kurumları veya ulusal ya da uluslararası çapta çalışan STK'ların eliyle yürütülen sosyal politikaların bir özeti mahiyetindedir:

Türkiye'de Gençlik Sorunlarına dair Çözüm Önerileri

a. İstihdam Politikaları: Gençlere yönelik mesleki eğitim ve girişimcilik destekleri artırılmalı, staj ve işbaşı eğitim programları yaygınlaştırılmalı (KOSGEB, 2022).
b. Eğitim Reformları: Mesleki ve teknik eğitim güçlendirilerek, gençlerin ihtiyaç duyduğu beceriler kazandırılmalı. Ayrıca, dijital okuryazarlık ve psikolojik destek hizmetleri entegre edilmelidir (MEB, 2023).
c. Sağlık ve Psikososyal Destek: Gençlerin ruh sağlıklarına özel programlar ve sosyal destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.
d. Toplumsal Katılım ve Demokrasi: Gençlerin karar alma süreçlerine katılımı teşvik edilmeli, demokratik hakları ve özgürlükleri güçlendirilmelidir (EU Youth Strategy, 2020).

Aile Kurumuna Dönük Kuramsal Tartışmalar

Klasik Marksist teori her tür eşitsizliğin sebebi/temeli olarak bakar aileye. Aile, mülkiyetin eşitsizce toplumda pay edildiği bir merkezdir. Özel mülkiyetin yeniden üretildiği ve sınıfsal eşitsizliklerin kuşaklar arası aktarıldığı bir kurumdur (Friedrich Engels, 1884/2010). Bu yaklaşımda aile, ekonomik yapının bir uzantısı olarak değerlendirilmekte ve toplumsal eşitsizliğin temel kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Aynı zamanda bu eşitsizliğin normalleştirilerek, sosyalizasyon sürecinde de öğretilerek kuşaklar arasında sürekli hale getirildiği kurumsal bir birlikteliktir. Bu birliktelik yine bu Marksist teoride eşitsizliğe eşlik eden katı bir hiyerarşi ile ve kültürleşmiş rol dağılımları ile pekiştirilir.

Benzer şekilde radikal feminist teori, aileyi patriyarkal sistemin yeniden üretildiği bir alan olarak tanımlamaktadır. Kadının aile içerisindeki konumu, erkek egemen kültür tarafından belirlenmekte ve bu durum sistematik bir eşitsizlik yaratmaktadır (Kate Millett, 1970; Shulamith Firestone, 1970).

Radikal Feminist teori, cinsiyet rollerinin ve aile içindeki hiyerarşinin de erkek egemen bir kültürle kadının ezildiği sömürüldüğü bir düzenle belirlendiğini vurgular. Bu bağlamda her iki yaklaşım da aileyi doğal bir kurum olarak değil, tarihsel ve ideolojik bir yapı olarak ele almakta ve eleştirel bir

perspektif sunmaktadır. Bu eleştiriler, yalnızca teorik düzlemde kalmamakta; kadın hareketlerinin kamusal söylemlerinde de görünür hâle gelmektedir. Özellikle patriyarkal aile yapısına ve beden üzerindeki toplumsal denetime yönelik itirazlar, "Benim bedenim benim kararım", "Kimsenin namusu değiliz" ve "Cinsel devrim istiyoruz" gibi sloganlarda somutlaşarak kadınların aile, namus ve toplumsal cinsiyet ilişkilerine yönelik eleştirel tutumunu görünür kılmaktadır (Karataş, 2023: 111).

Her halükarda kadın, Klasik Marksist ve Radikal Feminist teorilerde eşitsizlik düzeninin en mağdurudur. Bu yüzden her iki teori açısından aile yok olması/edilmesi gereken, eril kültürün tahakkümünün ya da özel mülkiyetin yarattığı sınıf eşitsizliği düzeninin bir ürünüdür ve doğal bir kurum değildir. Klasik Marksist, Radikal Feminist ve bilumum Çatışmacı teorilerin kadrajında aile kurumu bu açılardan pek iyi bir yerde durmuyor.

Yapısalcı/İşlevselci teoriler ise aile kurumuna, toplumda düzen, istikrar, uyum gibi bütünleşmenin gereği ve toplumların hayatiyetlerini sürdürmelerinin vazgeçilmez unsuru olarak yaklaşırlar. İşlevselci teori, ailenin toplumsal düzen ve istikrar açısından vazgeçilmez bir kurum olduğunu savunur. Bu yaklaşıma göre aile; sosyalleşme, toplumsal rollerin aktarımı ve bireylerin duygusal ihtiyaçlarının karşılanması gibi temel işlevleri yerine getirir (Talcott Parsons,1955). Dolayısıyla işlevselci perspektif, aileyi toplumsal sistemin devamlılığı açısından olumlu ve gerekli bir yapı olarak konumlandırmaktadır.

Sembolik Etkileşimcilik, Toplumsal Alışveriş, Ailevi Gelişim Sistemleri teorileri gibi liberal teoriler ise pragmatist temelli ya da mikro sosyolojinin anlamacı/yorumlayıcı yöntemine binaen aileye daha bir sempati ile yaklaşırlar. Sembolik etkileşimcilik ve benzeri mikro sosyolojik yaklaşımlar, aileyi bireyler arası etkileşimler üzerinden analiz eder. Bu perspektifte aile, anlamların üretildiği ve yeniden yorumlandığı bir sosyal alandır (George Herbert Mead, 1934; Herbert Blumer, 1969). Bu yaklaşımlar, makro teorilerin aksine aileyi daha esnek ve değişken bir yapı olarak ele almaktadır.

Sosyal bilimler nezdindeki bu tartışmalara teolojik tartışmalar ve yaklaşımlar eklendiğinde ise ailenin kutsiyet içerikli bir anlam ile transandental bir hüviyete kavuştuğu görülür. Ki bu görünüm insanlık tarihinin ilk adımlarından bugününe en yaygın kabul gören ve rastlanan kabullerdendir. Aile, birçok geleneksel ve dini düşünce sisteminde kutsal bir kurum olarak kabul edilmektedir. Bu anlayışta aile, toplumsal düzenin yanı sıra ahlaki ve kültürel değerlerin taşıyıcısıdır (İbn Haldun, 2004; Ziya Gökalp, 1976). Bu perspektif, aileyi tarihsel sürekliliğe sahip, vazgeçilmez bir kurum olarak değerlendirmektedir. Demek ki aile kurumuna dönük şüpheler itirazlar karşı koyuşlar

son 100 yıla yoğunlaşmaktadır. Modern dünyayı birey merkezli seküler bir aydınlanma ile inşa eden paradigmaya paralel olarak aile kurumunun son dönemlerde yaşadığı derin krizler de tartışma konusudur. Bu tartışmalar aile kurumunun varlığı, gerekliliği ya da kurulmasında esas kabul edilecek çeşitliliği de artırmıştır.

Modernleşme süreciyle birlikte aile kurumu önemli değişimler yaşamıştır. Bireyselleşmenin artması, evlilik oranlarının düşmesi ve boşanmaların yaygınlaşması bu dönüşümün göstergeleri arasında yer almaktadır (Ulrich Beck & Beck-Gernsheim, 2002). Bu süreç, aynı zamanda normların zayıfladığı ve belirsizliklerin arttığı bir durumu ifade eden anomi kavramı ile de açıklanabilir (Émile Durkheim, 1897/2002). Türkiye özelinde de benzer bir dönüşüm gözlemlenmektedir. Evlenme ve boşanma oranlarındaki değişimler, aile yapısının yeniden şekillendiğini göstermektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023).

Boşanma oranlarının yüksekliği, evlenme konusunda insanların isteksizliği, çocuk yapma konusundaki hevessizlik, çocuk sayısındaki azalma, geleneksel aile ve akrabalık sisteminin çöküşüne işaretler olarak algılanıyor. Bunun yanı sıra, aile içinde bireylerin yaşadığı rol belirsizliği, kadının kamusal alandaki görünürlüğünün artmasına paralel olarak eğitim ve çalışma hayatına atılarak, eğitimli hale gelmesi ve ekonomik bağımsızlığına kavuşması bu belirsizlikleri aile içi çatışmalara dönüştürmüştür. Eril tahakküm kültürünün kazandırdığı tüm üstünlüklerini kaybeden erkeklerin bir ömür sürmesi beklenen evlilik bağını sürdürülebilir hale getirmeleri gittikçe zorlaşmaktadır.

Eşitlikçi ve özgürlükçü paradigmanın baskısı ev içi aile ilişkilerine etkileşimlerine egemen hale gelmekte bu baskı anlaşmazlıkları çatışmaları ve boşanmaları hazırlamaktadır. Geleneksel, kültürel kodların etkisinin yoğun olduğu, modernleşme kentlileşme süreçlerinin henüz ortalarında olan aileler için bu geçiş süreci Durkheim'ın anomik haller üreten dinamik yoğunluk dediği dönemi ifade etmektedir. Bu dönem, aile içi şiddetin artmasının da, aile bireyleri arasındaki bağların zayıflamasının ve giderek aile yapısındaki tüm çözülmelere işaret eden durumların yaşanmasının da başlıca sebebidir. Türkiye'deki kadın cinayetleri olgusunun arkasında yatan esaslı hikâye de tam da bu geçiş süreci ile ilgilidir.

Radikal Feminizmin ve Klasik Marksizm'in adeta düşman bellediği aile kurumuna karşı beslediği düşmanlığın dozu post-modern dönemde Neo-Marksistler ve yeni feminist dalgalarla azalmış görünse de bu kez Neoliberalizmin özgürlükçü yer yer eşitlikçi paradigması ve vazettiği bireyselci yaşam tarzının önünde aile yine de bir set/duvar olarak algılanmaya devam

etmiştir. Bu kez düşmanlığın dozu bu kurumu tümden ortadan kaldırmaktan çok onu dejenere edip içini boşaltmak şeklini almıştır. Küreselleşme ve onu besleyen kültür endüstrisinin tüm araç gereçleriyle hedeflediği budur. Kitle iletişim araç gereçleri, sosyal medya, kablolu ağlarla destekli yayın yapan tüm mecralarda üretilen içeriklerde geleneksel aile kurumunu yozlaştırma amaçlı yayınlar yapılıyor. Bu yüzden, Exxen, Netflix gibi enstrümanların yayın portföyünde cinsel yönelim, kimlik çeşitliliği, kadın özerkliği gibi temaların dozajı oldukça yüksek. Küreselleşme süreci ve Neo-liberal politikalar, aile yapısı üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Kültür endüstrisi aracılığıyla yayılan yeni yaşam tarzları, geleneksel aile normlarını dönüştürmektedir (Theodor Adorno & Max Horkheimer, 1944/2014). Bu süreçte farklı aile biçimlerinin görünürlüğü artmış; tek ebeveynli aileler, çocuksuz çiftler ve alternatif birliktelik biçimleri daha yaygın hale gelmiştir[1].

Yerli yapım dizilerde ve filmlerde de açık evlilik, nikahsız birliktelik, aldatma ve boşanmayı teşvik edici içerikler de artık alenen ve cesaretle üretiliyor. Neo-liberal kapitalist tüketim kültürünün yaygınlığı ve hegemonik durumu giderek bu konuda aileyi yok etmese de onu değişik formlara dönüştürme yolunda oldukça kararlı. Tek ebeveynli, parçalanmış, tamamlanmamış aileler, eşcinsel evlilikler, çocuksuz çiftler, nikahsız birliktelikler ve bunların ürünü çocuklarla normalleştirilen meşrulaştırılan bir yaşam düzenini tesis eden bir süreç yaşanmaktadır. Aile kurumunun bireylere sağladığı koruma, güven, aidiyet, kimlik vs. gibi geleneksel işlevler artık eskisi gibi uzun süreliğine işletilememektedir. Boşanmaların yaygınlığı, normalleştirilmesi adeta teşvik edilir durumu bu sürekliliği engelliyor. Boşanmalarla ortaya çıkan ekonomik sosyo kültürel ve psikolojik maliyetler bireyler için evliliği, aile kurmayı adeta bir felakete dönüştürüyor.

Öte yandan bireysel yaşam konforuna alışan bir bencillik düzeyinde ve sorumluluk almayı engelleyen liberal kentli hayat tarzı ve erkek kadın herkesteki kariyerist anlayış ömürlük ve çocuklu birliktelikleri korkutucu hale getiriyor. Bu yüzden, Neo-liberal düzende boşanmaların sıklığına değil evliliklerin varlığına hayret etmek gerektiği gibi bir durumu yaşıyoruz. Şartlar böyleyken evlilik yapmak, yuva kurmak adeta suya yazı yazmak ya da su üstünde yürümek gibi görünüyor. İşin ilginç yanı Neo-liberal kapitalist yaşam düzenine teslim olmuş birçok ülke bir taraftan bu durumu yaşarken tüm bu gidişata rağmen bu ülkelerin çoğunda yöneticileri eliyle yürüyen aile kurmaya, evlenmeye, çocuk sahibi olmaya dönük ciddi teşvikler de var. Adeta şizofrenik bir ruh hali ile bu ülkelerde sosyal politikalar bu yönde işlerken küresel kültürel hegemonyanın talep ettiği düzene de teslim olmuş bir şekilde olan bitene razı bir görüntü de sergiliyorlar. 2025 yılının ülkemizde Aile yılı

olarak belirlenmesi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının aile kurmaya ve gençleri evlendirmeye dair teşvikli çabaları bu anlamda toplumsal yapının kilit taşı mesabesindeki aile kurumunu korumak istemek ile ilgilidir.

Ailenin son yüzyıl boyunca yaşadığı derin krizleri, onun yok oluşuna ya da toplumsal çöküşe yoran pesimist görüşler yanında ailenin asla yok olmayacağını sadece form değiştireceğini öngören optimist görüşler de var. Birincilere göre devletler hükümetler eliyle sistemli planlı müdahalelerle bu kötüye gidiş durdurulabilir, kadim aile kurumu tekrardan ihya edilerek toplumsal yapıdaki bütünlük sağlayıcı ve geleneksel işlevlerini yeniden kazanabilir. Bunlar reformistler olarak aile sosyolojisi literatüründe bilinen anlayışı temsil etmektedirler.

Optimist 2.Gruptakiler ise doğal rekabet düzenini olduğu gibi bırakarak müdahil olunmaması gerektiğini savunan Evrimciler. Bunlara göre aile kurumu doğal düzenin temelindeki evrimin yasalarına tabidir. Evrim ise dışarıdan müdahaleler oldukça doğallığını kaybeder. Yapılması gereken aileyi değişimin doğal akışı içinde uyum yeteneklerini sergilemesine izin verip müdahale etmemektir. Serbest piyasa Ekonomisindeki görünmez eli ve liberal yaşamın özgürlükçü mottosu:"-bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler"'i yani, "laissez faire, laissez passer"ı burada da devrededir. Böylece aile tüm unsurlarıyla gevşek bir hal almaktadır. Bu yüzden evrimci/ liberal anlatıya göre suyun yatağını bulması gibi aile de değişen koşullara. uyum sağlayacağı yeni formlarına mutlaka kavuşacaktır. Ailenin bu evrim sürecinde yaşayacağı transformasyonların her türü ve biçimi doğaldır.

Evrimci anlayışa göre aile kurumunda kriz, yozlaşma, çürüme, dejenerasyon olarak algılanan her tür değişimin tolere edilebilecek rasyonel bir açıklaması böylelikle yapılabilir.

Neo-liberal düzende hakim paradigmayı temsil eden bir anlayış olarak evrimci perspektif muhafazakar bakışa ters, çarpık gelen her tür aile formunu küresel çapta yaygınlaştırıp onaylatacak bir güce ve enstrümanlara kültür endüstrisi ve onun imkanlarıyla sahiptir. Bu durum bu anlayışı küresel çapta hegemonik bir iktidar gücüne de dönüştürüyor. LGBT tarzı nikahlar, Açık evlilikler, Boşanma teşvikleri, tek ebeveynli evlilikler, çarpık ve marjinal hane yaşamları, taşıyıcı anneler eliyle çocuk edinmek vs. gibi birçok durum bu hegemonik kültür tarafından kitlelere meşru gösterilmekte ve teşvik edilmektedir. Neo-liberal politikalara ve yaşam formlarına teşne ya da teslim olan birçok ülkede günden güne geleneksel, kadim evlenme biçimleri ve aile müesseseleri giderek marjinalleşmenin, anormalleşmenin konusu haline gelebiliyor.

Değerlendirme ve Sonuç

Aile kurumu, tarihsel süreç içerisinde farklı biçimler alarak varlığını sürdürmüştür. Modern dönemde yaşanan dönüşümler, ailenin işlev ve yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır. Ancak bu değişimler, ailenin tamamen ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Aksine, aile kurumu değişen toplumsal koşullara uyum sağlayarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu nedenle aileyi tek bir model üzerinden değerlendirmek yerine, çok boyutlu ve dinamik bir yapı olarak ele almak gerekmektedir. Aile kurumunun bu değişim süreci içinde uyum sağlayarak girdiği yeni formların birçoğu alışılmış kültürel kodlara ters gelebilmektedir. Bu yüzden tepkisel reaksiyoner durumların da anlaşılır haklı tarafları çoktur. Fakat tüm bu tartışmalar içerisinde gerçek olan şu ki aile kurumu birçok ideolojik durum ve siyasal kültürel yaşam düzenleri ve desenleri içinde tartışılmaya devam edecektir. Türkiye'de gençlik sorunları ise, ekonomik, sosyal ve psikososyal alanlarda çok boyutlu ve derinleşmiş bir sorun yumağıdır. TÜİK verileri ve yeni nesil kuşakların özellikleri göz önüne alındığında, gençlerin potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri ve toplumda aktif rol alabilmeleri için kapsamlı, bütünsel ve sürdürülebilir politikaların uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, aile kurumunun dönüşümüne uyum sağlayan yeni yaklaşımlar ve gençlerin katılımını artıran mekanizmalar geliştirilmelidir. Bu sayede, gençlerin sorunlarıyla başa çıkma kapasitesi artırılarak, daha dirençli ve uyumlu bir toplum inşa edilebilir.

Kaynakça

Aktay. Aydın. 2019, *Yeni Türkiye'de Yeni Kuşaklar*, 1.Baskı, Değişim Yay., Sakarya; (2025, 2. Baskı, Tezkire/Çizgi Yay., Ankara),

Adorno, T. W., & Horkheimer, M. (2014). *Aydınlanmanın diyalektiği* (N. Ülner, Çev.). Kabalcı. (Orijinal eser 1944).

Aydın, M. (2018). *Aile sosyolojisi*. Açılım Kitap.

Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization.* Sage.

Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism*. Prentice Hall.

Durkheim, E. (2002). *İntihar* (Z. İlkgelen, Çev.). Cem Yayınevi. (Orijinal eser 1897).

Engels, F. (2010). *Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni* (Çev.). Sol Yayınları. (Orijinal eser 1884)

European Union. (2020). *EU Youth Strategy 2019-2027*. Avrupa Birliği.

Firestone, S. (1970). *The dialectic of sex*. William Morrow.

Giddens, A. (1992). *The transformation of intimacy*.

Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün esasları*. Milli Eğitim Basımevi.

Howe, N., & Strauss, W. (2000). *Generations: The History of America's Future*, 1584 to 2069. William Morrow.

İbn Haldun. (2004). *Mukaddime* (S. Uludağ, Çev.). Dergah Yayınları.

Karataş, M. V. (2022). Batman'da Aşiret Habitusunun Modern Siyasal Hareketler ve Sosyokültürel Yapı Üzerindeki Etkileri. E. Tük (Ed.), *Batman Kent Araştırmaları* içinde (ss. 99-131, Çizgi Kitabevi

Karataş, M. V. (2023). Kürt milliyetçilik hareketinde sol seçkinlerin ideolojik hegemonyası. *Tezkire Dergisi*, *(83)*, 91–115.

KOSGEB. (2022). *Genç Girişimci Destek Programları*. KOSGEB Yayınları.

Marx, K., & Engels, F. (2012). *Komünist manifesto* (Çev.). Sol Yayınları. (Orijinal eser 1848)

Mead, G. H. (1934). *Mind, self and society*. University of Chicago Press.

MEB. (2023). *Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Reformları ve Güncel Projeler Raporu*. MEB Yayınları.

Millett, K. (1970). *Sexual politics*. Doubleday.

OECD. (2022). *Türkiye'de Genç İşsizlik ve Eğitim Durumu Raporu*. OECD.

Parsons, T. (1955). *Family, socialization and interaction process*. Free Press.

TÜİK. (2022). *Türkiye Nüfus ve Demografi Verileri*. Türkiye İstatistik Kurumu.

TÜİK. (2023). *İşgücü ve İşsizlik Raporu*. Türkiye İstatistik Kurumu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Evlenme ve boşanma istatistikleri. https://www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:10-04-2026.

WHO. (2021). *Gençlerde Psikolojik Sorunlar ve Dijital Medya Bağımlılığı Raporu*. Dünya Sağlık Örgütü.